

بررسی نقش عوامل موثر بر کاهش خطرپذیری قاچاق کالا در گمرک شهرستان گناوه

حمید دست‌افکن، کارشناس ارشد رشته مدیریت اجرایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات بوشهر

h_dastafkan_747@yahoo.com

چکیده - هدف اصلی این تحقیق شناسایی و تحلیل عوامل موثر بر کاهش خطرپذیری قاچاق کالا برای گمرک شهرستان گناوه می‌باشد. روش پژوهش از نوع پیمایشی - توصیفی است و ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه می‌باشد. جامعه آماری شامل کلیه مدیران و کارشناسان و ارزیابان امور گمرکی در شهرستان گناوه بوده که تعداد آن‌ها ۳۵ نفر می‌باشد. از آنجایی که جامعه آماری محدود بوده، لذا در این پژوهش جامعه آماری به عنوان جامعه نمونه مورد بررسی قرار گرفت، در نتیجه نیازی به نمونه‌گیری نبود. جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید. نتایج پژوهش نشان داد که اصلاح قوانین و مقررات امور گمرکی، بهبود ساختار سازمانی گمرک گناوه، ارتقاء کیفی نیروی انسانی گمرک، و بکارگیری فن‌آوری‌های نوین در امور گمرکی بطور معناداری بر کاهش خطرپذیری قاچاق کالا برای گمرک شهرستان گناوه مؤثر می‌باشد.

واژگان کلیدی: خطرپذیری، قاچاق کالا، دامپینگ، گمرک، شهرستان گناوه

مقدمه

محققان و صاحب‌نظران با دیدگاه‌های مختلف و از جنبه‌های گوناگون پدیده قاچاق را مورد بررسی قرار داده‌اند. برخی از آنها به قاچاق به عنوان یک جرم می‌نگرند. دسته دیگر قاچاق را صرفاً بعنوان یک معضل اقتصادی مورد کاوش قرار داده‌اند. و گروه سومی هم هستند که رهیافت آنها بر علت‌یابی قاچاق و تبیین آثار و پیامدهای متنوع آن تاکید دارند. (وطن‌پور، ۱۳۸۸) بطور مسلم قاچاق کالا آثار مختلف و مخربی در همه زمینه‌ها بر استان بوشهر دارد. در بعد اقتصادی، معدود کارخانه‌های دیرپا و نوپای استان مثل ریسندگی و بافندگی، تولید سیم و کابل لیان و کولرسازی که با تلاش زیاد تأسیس و عده‌ای جوان در آنها مشغول بکار شده‌اند را به ورطه تعطیلی کشانده است. لذا قاچاق کالا در این

شهرستان می‌تواند تبعاتی را مانند رکود اقتصادی، ایجاد بازار سیاه، ناامنی اقتصادی برای آن شهرستان شده و در نتیجه چالشی ملی را ایجاد نماید.

قاچاق عبارت است از مجموعه فعالیت‌های اقتصادی، در بخش‌های تولیدی و خدمات، توسط شهروندانی که کوشش می‌کنند خارج از مقررات و چارچوب‌های تعیین شده برای اقتصاد رسمی، به منظور کسب درآمد بیشتر، نیازهای خود را تأمین کنند. مهمترین بخش آسیب‌پذیر در حوزه توسعه اقتصادی استان بوشهر، گستره کسب‌وکارهای مختلف تولیدی و خدماتی می‌باشد. کسب‌وکارهایی که مردم را به عنوان سرمایه‌گذار و دولت را به عنوان حامی قانونی در کنار خود می‌بینند با معضلی بنام قاچاق کالا روبرو هستند، که با ورود بی‌رویه، زیربنای فعالیت‌هایشان به فروپاشی کشانده می‌شود. از بعد درآمد، قاچاق کالا موجب تشکیل یک طبقه فوق العاده ثروتمند در جامعه می‌شود و در مقابل، پروسه فقیرتر شدن اقشار پایینی جامعه بشدت افزایش می‌یابد. از دیگر آثار قاچاق، آسیب دیدن ارزش‌های اخلاقی، مذهبی و قومی در اجتماع است. همچنین به دلیل عدم ورود در آمارهای رسمی اقتصادی، آمارهای واقعی اقتصادی را مخدوش نموده و برنامه‌ریزی‌های مبتنی بر آن را ناکارآمد می‌کند. در پی تبیین آثار قاچاق "نظری اقتصادی قاچاق" نورتن (۱۹۸۸) نیز در مقاله‌ای با عنوان کالاهای کشاورزی میان کشورهای جامعه اقتصادی اروپاست. وی با ارائه یک مدل نظری نشان می‌دهد که با افزایش نرخ تعرفه در ورود کالا به بازار داخلی با فرض عدم کشف قاچاق، مقدار قاچاق نیز افزایش می‌یابد.

اشنایدر و انست (۲۰۰۰) در مطالعه‌ای کاهش در فعالیت‌های غیرقانونی را در افزایش درآمدهای مالیاتی مؤثر می‌دانند. قوه مقننه و قانون‌گذاری از جمله دستگاه‌هایی هستند که به علت فلسفه وجودی، در ایجاد و توسعه قانون در یک کشور، مستقیماً با مسئله قاچاق کالا و ارز در کشور مرتبط هستند. اگر این دستگاه و مکانیسم، در زمینه واردات و صادرات و حتی قیمت برخی از کالاهای اساسی دچار ارزیابی غیرواقعی و غیرمنطقی گردد، به نوبه خود زمینه‌های قاچاق برخی کالاها را در کشور فراهم می‌کند. دولت و قوه مجریه به عنوان دستگاه اجرایی کشور موظف است قوانین و مقررات وضع شده از طرف قوه مقننه را به مرحله اجرا درآورد. در زمینه قاچاق کالا و ارز نیز دولت موظف است قوانین وضع شده مجلس را جامعه عمل ببوشاند. در عرصه عمل، دولت به دلایل متعدد با مشکلات و معضلات

چندی در راه مبارزه با قاچاق کالا و ارز مواجه است. از عوامل مهمی که دولت را در مبارزه با قاچاق کالا با مشکل مواجه ساخته، وضعیت جغرافیایی کشور است. (معاونت حقوقی و امور مجلس، ۱۳۸۷)

مهمترین دلایل شکل‌گیری قاچاق در ایران عبارتند از:

۱. سودآوری قاچاق کالا در ایران؛
۲. ناهماهنگی دستگاه‌های سیاستگذار و برنامه‌ریز بدنه اجرایی کشور؛
۳. نبود نظارت کافی بر مبادی ورودی کشور (وجود اسکله‌های غیرمجاز تا حدود ۱۶۰ اسکله و بازارچه‌های مرزی و مناطق آزاد)؛
۴. اتخاذ سیاست‌های مقطعی در خصوص واردات کالا و اعطای مجوزهای خاص به برخی افراد؛
۵. کیفیت پایین محصولات داخلی؛
۶. محرومیت ساکنان نقاط مرزی؛
۷. همجواری با کشورهای بی‌ثبات و اقتصاد نامتعادل این کشورها.

بعد اجتماعی قاچاق کالا به معنای رویکرد جامعه به موضوع قاچاق کالا است، به طوری که هرگونه فضای مبارزه با این پدیده، نیازمند بینشی عمیق در سطوح مختلف اجتماعی است تا جایی که باور مبارزه با قاچاق در فرهنگ مردم پذیرفته شود. در اصطلاح گمرک و سایر دستگاه‌های وصولی دولت، منظور از قاچاق، گریزانان کالا از پرداخت مالیات و عوارض به دولت است و یا فرار دادن کالا از شمول مقررات دولتی و نقل و انتقال و خرید و فروش آن به طور غیرمجاز و ممنوع است. در اصطلاح گمرک و سایر دستگاه‌های وصولی دولت، منظور از قاچاق، گریزانان کالا از مالیات و عوارض به دولت است و یا فرار دادن کالا از شمول مقررات دولتی و نقل و انتقال و خرید و فروش آن به طور غیرمجاز و ممنوع است.

عوامل مؤثر بر قاچاق کالا

- الف- پایین بودن ریسک قاچاق کالا
- ب- گران و پیچیده بودن واردات رسمی
- ج- سایر عوامل

مهیا نبودن اشتغال پایدار در بسیاری از مناطق ارزی کشور و سود سرشار قاچاق مواد سوختی به دلیل یارانه عظیمی که دولت به فرآورده‌های سوختی اختصاص می‌دهد نقش پررنگی در قاچاق این فرآورده‌ها در مناطق مرزی کشور دارد. به نظر می‌رسد یکی از مسایلی که در کنار ایجاد اشتغال پایدار در مناطق مرزی می‌تواند زمینه کاهش معضل قاچاق را فراهم آورد، رونق تعاونی‌های مرزنشین و حمایت از این تعاونی‌های قانونی با هدف رواج مبادلات قانونی در مناطق مرزی می‌باشد. برخی اوقات صادرکنندگان محصولات خود را زیر قیمت بازار به فروش می‌رسانند. این عمل اصطلاحاً دامپینگ یا قیمت شکنی نامیده می‌شود و بعنوان رویه تجاری غیرمنصفانه‌ای که باعث اختلال در رقابت می‌شود، در تجارت بین‌الملل مطرح می‌گردد. براساس این موافقت‌نامه رویه‌های ضد دامپینگ محصولی زیر قیمت (دامپینگ شده) محسوب می‌شود که قیمت صادراتی آن کمتر از قیمت اخذ شده برای همان نوع محصول در کشور صادرکننده باشد. سیاست دامپینگ معمولاً توسط کشورهای زیادی در جهان بکار گرفته می‌شود. هدف از این سیاست، افزایش رقابت‌پذیری اقتصاد کشور در بازار جهانی است که باعث می‌شود تا صادرات کالا در کشور نیز افزایش پیدا نماید. یکی از عواملی که باعث می‌شود تا یک کشور به این سیاست دست بزند وجود تورم در اقتصاد کشور است که دولت برای کاهش تبعات ناشی از آن معمولاً به بخش تولید و صادرات یارانه پراخت می‌کند.

پیشینه پژوهش:

یافته‌های پژوهش جعفر زاده پور (۱۳۸۱)، با عنوان «نقش زنان در قاچاق کالا در استان هرمزگان» نشان می‌دهد در فرآیند قاچاق کالا، زنان بومی کم‌سواد و بی‌سواد با وضعیت اقتصادی ضعیف تا متوسط، فعال هستند. شادنیا (۱۳۷۸) در پژوهش خود با عنوان «نقش مناطق آزاد در قاچاق کالا» نشان داد که حجم وسیع و گسترده انتشار تبلیغات به ویژه در مناطق آزاد اقشار مختلف جامعه را به مصرف کالاهای خارجی تشویق و ترغیب می‌کند.

عباسی (۱۳۸۰) در پژوهش خود با عنوان «مطالعه و بررسی ابعاد استراتژیک محیطی پدیده قاچاق کالا و ارز در استان‌های بوشهر و هرمزگان» چنین نتیجه‌گیری نموده است که مهمترین عوامل راهبردی محیطی مؤثر بر پدیده قاچاق در دو استان بوشهر و هرمزگان «عامل اقتصادی» بوده است؛ و نیز عامل قانونی از جمله عواملی است که توجه به آن از اهمیت بالایی برخوردار است. منصوریان (۱۳۸۲) در

پژوهشی با عنوان «بررسی قاچاق کالا در شهر بندرعباس» حاکی از آن است که ۴۵ درصد ذکر کرده‌اند که به مأموران رشوه می‌دهند؛ بیکاری و نیازهای اقتصادی از مهمترین عوامل گرایش به قاچاق است.

جعفرزاده پور (۱۳۷۸) در مطالعه خود تحت عنوان «نگاهی به علل و عوامل گرایش به قاچاق در منطقه آورتین در شهرستان کهنوج» در قسمتی از یافته‌های خود آورده است که وجود اختلاف فرهنگ شدید طبقاتی به ویژه در مناطق روستایی، هزینه بالای زندگی به دلیل بعد مسافت، از جمله عواملی است که گرایش به سوی قاچاق را در این شهرستان گسترش می‌دهد. صادقی در سال ۱۳۸۰ در یک مطالعه به بررسی آثار اقتصادی قاچاق کالا در اقتصاد ملی پرداخته است. در این پژوهش اشاره شده است که اقتصاد ملی هر کشور برای تنظیم روابط اقتصادی و تجاری و پیشبرد اهداف اقتصادی - اجتماعی از یک مجموعه قوانین و مقررات استفاده می‌کند. و برای دستیابی هر چه بیشتر و سریع‌تر به اهداف اقتصادی - اجتماعی تلاش خواهد کرد که فعالیت‌های اقتصادی و تجاری در چارچوب مقررات جاری صورت پذیرد؛ لیکن از سوی دیگر وجود انگیزه‌های گوناگون برای انجام فعالیت‌های اقتصادی و تجاری خارج از چارچوب قوانین و مقررات، به فعالیت‌های اقتصادی زیرزمینی یا پنهان و یا به عبارت دیگر فعالیت‌های قاچاق دامن می‌زند. دامنه قوانین و مقررات اقتصادی و تجاری، براساس میزان دخالت دولت در امور اقتصادی و تجاری تحت تأثیر شرایط سیاسی، اجتماعی و اقتصادی حاکم شکل می‌پذیرد.

در پژوهشی دیگر که توسط سیدکباری در سال ۱۳۷۵ با موضوع "قاچاق کالای گمرکی و نحوه رسیدگی به پرونده‌های قاچاق در گمرک ایران" انجام گرفت؛ به بحث درباره انواع جرم قاچاق کالای گمرکی اعم از کالای مسافری و تجاری از لحاظ محل کشف و نحوه رسیدگی به پرونده‌های قاچاق در گمرک و نحوه گردش کار، از بازجویی از متهم گرفته تا محاسبه و ارزش‌گذاری کالای قاچاق و ... پرداخته شده است. همچنین در این مطالعه به مراجع مصالح در رسیدگی به پرونده‌های قاچاق کالای گمرکی در مرحله اداری و قضایی و بررسی احکام صادره توسط آنها اشاره شده است. و در نهایت به بحث در مورد کاشفین جرم قاچاق اعم از ارزیابان و مامورین گمرک و مامورین انتظامی و چگونگی پرداخت حق‌الکشف کالای قاچاق به مامورین ذریبط پرداخته شده است.

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر از نوع توصیفی - پیمایشی است به این دلیل که پژوهشگر سعی بر آن دارد تا آنچه که هست را بدون هیچ‌گونه دخالتی یا استنتاج ذهنی گزارش دهد و نتایج ذهنی از موقعیت بگیرد. و از لحاظ هدف نیز از نوع پژوهش‌های کاربردی است.

جامعه آماری، حجم نمونه، گستره نمونه

جامعه آماری پژوهش شامل کلیه مدیران و کارشناسان امور گمرکی در شهرستان گناوه بوده که تعداد آن ۳۵ نفر می‌باشد.

روش نمونه‌گیری و حجم تقریبی نمونه

از آنجایی که جامعه آماری محدود بوده لذا در این پژوهش کلیه جامعه آماری مورد بررسی قرار خواهند گرفت. و در نتیجه نیازی به نمونه‌گیری نخواهد بود.

روش گردآوری اطلاعات: میدانی، کتابخانه‌ای

روش گردآوری اطلاعات هم به شکل کتابخانه‌ای است و هم برای اجرا به شکل میدانی است در این پژوهش روش گردآوری اطلاعات به شکل میدانی است بدین طریق که محقق با در دست داشتن پرسشنامه به جامعه آماری مراجعه می‌کند و خود آموزش لازم برای پرکردن پرسشنامه را به نمونه موردنظر می‌دهد و مسئولیت نظارت و کنترل پرکردن فرم پرسشنامه نیز به عهده می‌گیرد و از روش کتابخانه‌ای برای جمع‌آوری اطلاعات در زمینه مبانی نظری پژوهش با توجه به فرضیات آن استفاده می‌گردد.

ابزار گردآوری اطلاعات

با توجه به اهداف تحقیق، بهترین ابزار جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز، پرسشنامه بود تا نگرش‌ها و عقاید کارکنان در مورد متغیرهای پژوهش را بررسی کند که به این منظور از پرسشنامه استفاده گردید.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این پژوهش از روش‌های آمار توصیفی و آمار استنباطی برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیات استفاده شده است. درصدگیری، رسم جداول، محاسبه میانگین و انحراف معیار از بخش آمار توصیفی و مقایسه میانگین‌ها و در بخش آمار استنباطی برای آزمون فرضیه‌ها در این تحقیق از آزمون ضریب همبستگی پیرسون بهره گرفته شده است. فنون مذکور به وسیله رایانه و با استفاده از نرم-افزار SPSS21 صورت گرفته تا پژوهش از صحت و دقت بیشتری برخوردار باشد.

فرضیه‌های پژوهش

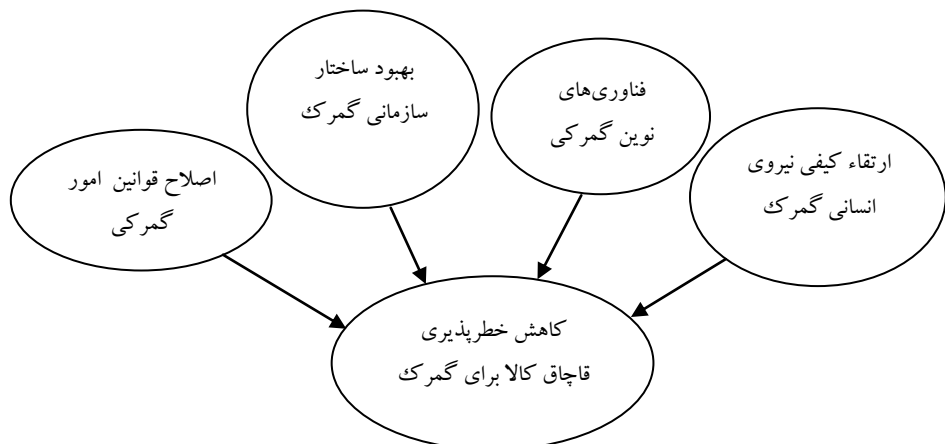
اصلاح قوانین و امور گمرکی بر کاهش خطرپذیری قاچاق کالا برای گمرک شهرستان گناوه مؤثر می‌باشد.

بهبود ساختار سازمانی گمرک بر کاهش خطرپذیری قاچاق کالا برای گمرک شهرستان گناوه مؤثر می‌باشد.

ارتقاء کیفی نیروی انسانی گمرک بر کاهش خطرپذیری قاچاق کالا برای گمرک شهرستان گناوه مؤثر می‌باشد.

بکارگیری فن‌آوری‌های نوین گمرکی بر کاهش خطرپذیری قاچاق کالا برای گمرک شهرستان گناوه مؤثر می‌باشد.

مدل نظری تحقیق:

نتایج

تعداد نمونه آماری در این پژوهش ۳۵ نفر بوده‌اند. ۲۰٪ از نمونه (۷ نفر) را زن و ۸۰٪ از نمونه (۲۸ نفر) را مردان تشکیل می‌دهند. اکثر نمونه‌های مورد بررسی (۲۰ نفر) دارای مدرک تحصیلی لیسانس و ۹ نفر نیز دارای تحصیلات فوق‌لیسانس بوده‌اند. ۵ نفر از نمونه مورد بررسی دارای سابقه خدمت ۱ الی ۷ سال و ۱۲ نفر نیز دارای سابقه خدمت ۷ الی ۱۵ سال بوده‌اند. همچنین ۱۸ نفر از نمونه مورد بررسی سابقه خدمت بین ۱۵ الی ۲۰ سال داشته‌اند.

آزمون آماری فرضیه اول

اصلاح قوانین و امور گمرکی بر کاهش خطرپذیری قاچاق کالا برای گمرک شهرستان گناوه مؤثر می‌باشد. از آنجایی که در این پژوهش دو متغیر اصلاح قوانین و امور گمرکی و کاهش خطرپذیری قاچاق کالا از نوع مقیاس فاصله‌ای هستند؛ لذا جهت بررسی رابطه معنی‌داری بین آن دو متغیر از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید.

جدول (۱-۴): نتایج آزمون فرضیه اول پژوهش

متغیر	ضریب همبستگی r	ضریب تعیین R ^۲	سطح معنی‌داری
اصلاح قوانین و امور گمرکی و کاهش خطرپذیری قاچاق کالا	۰/۳۸	۰/۱۴	۰/۰۰۰

همان‌گونه که نتیجه این آزمون نشان می‌دهد سطح معنی‌داری برابر با ۰/۰۰۰ بوده و کوچکتر از ۰/۰۵ گردیده است. لذا می‌توان اذعان داشت که فرضیه اول پژوهش پذیرفته می‌گردد. به عبارت دیگر می‌توان ادعا نمود که در سطح اطمینان ۹۵٪ اصلاح قوانین و امور گمرکی بر کاهش خطرپذیری قاچاق کالا برای گمرک شهرستان گناوه مؤثر می‌باشد. از طرفی دیگر از آنجایی که مقدار ضریب همبستگی بین این دو متغیر برابر با ۰/۳۸ گردیده است، لذا می‌توان گفت که رابطه مثبت و مستقیم بین آن‌ها برقرار می‌باشد.

آزمون آماری فرضیه دوم

بهبود ساختار سازمانی گمرک بر کاهش خطرپذیری قاچاق کالا برای گمرک شهرستان گناوه مؤثر می‌باشد.

همان‌گونه که نتیجه این آزمون نشان می‌دهد سطح معنی‌داری برابر با $0/000$ بوده و کوچکتر از $0/05$ گردیده است. لذا می‌توان اذعان داشت که فرضیه دوم پژوهش پذیرفته می‌گردد. به عبارت دیگر می‌توان ادعا نمود که در سطح اطمینان 95% بهبود ساختار سازمانی گمرک بر کاهش خطرپذیری قاچاق کالا برای گمرک شهرستان گناوه مؤثر می‌باشد. از طرفی دیگر از آنجایی که مقدار ضریب همبستگی بین این دو متغیر برابر با $0/43$ گردیده است، لذا می‌توان گفت که رابطه مثبت و مستقیم بین آن‌ها برقرار می‌باشد.

آزمون آماری فرضیه سوم

ارتقاء کیفی نیروی انسانی گمرک بر کاهش خطرپذیری قاچاق کالا برای گمرک شهرستان گناوه مؤثر می‌باشد.

همان‌گونه که نتیجه این آزمون نشان می‌دهد سطح معنی‌داری برابر با $0/000$ بوده و کوچکتر از $0/05$ گردیده است. لذا می‌توان اذعان داشت که فرضیه سوم پژوهش پذیرفته می‌گردد. یعنی می‌توان ادعا نمود که در سطح اطمینان 95% ارتقاء کیفی نیروی انسانی گمرک بر کاهش خطرپذیری قاچاق کالا برای گمرک شهرستان گناوه مؤثر می‌باشد. از طرفی دیگر از آنجایی که مقدار ضریب همبستگی بین این دو متغیر برابر با $0/52$ گردیده است، لذا می‌توان گفت که رابطه مثبت و مستقیم بین آن‌ها برقرار می‌باشد.

آزمون آماری فرضیه چهارم

بکارگیری فن‌آوری‌های نوین گمرکی بر کاهش خطرپذیری قاچاق کالا برای گمرک شهرستان گناوه مؤثر می‌باشد.

همان‌گونه که نتیجه این آزمون نشان می‌دهد سطح معنی‌داری برابر با $0/000$ بوده و کوچکتر از $0/05$ گردیده است. لذا می‌توان اذعان داشت که فرضیه چهارم پژوهش پذیرفته می‌گردد. یعنی می‌-

توان ادعا نمود که در سطح اطمینان ۹۵٪ بکارگیری فن‌آوری‌های نوین گمرکی بر کاهش خطرپذیری قاچاق کالا برای گمرک شهرستان گناوه موثر می‌باشد. از طرفی دیگر از آنجایی که مقدار ضریب همبستگی بین این دو متغیر برابر با ۰/۳۵ گردیده است، لذا می‌توان گفت که رابطه مثبت و مستقیم بین آن‌ها برقرار می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

بطور کلی از بحث اصلی قاچاق می‌توان در ابعاد مختلفی بویژه در بعد اقتصادی نتیجه‌گیری نمود. بطوری که این ابعاد دارای رابطه متقابلی با یکدیگر می‌باشند. از طرفی دیگر نقش قوانین در تعیین چارچوب‌ها و حیطه کلیه فعالیت‌های اقتصادی انکارناپذیر است. اما زمانی که در راستای انجام این فعالیت‌ها به تخلفات و مفاسد برخورد می‌کنیم، نقش قوانین مثال‌زدنی است. به خصوص در وقوع مفاسد بزرگ اقتصادی تاثیر قوانین و مقررات و سواستفاده‌ها از آنها بیشتر نمایان می‌شود افراد فرصت-طلب با اطلاع کامل از قوانین از خلاها و مفرهای موجود براحتی استفاده کرده و از پرداخت عوارض و حقوق گمرکی شانه خالی می‌کنند. علاوه بر این با معضلی مشابه به دلیل مدت زمان طولانی ترخیص کالا مواجه هستیم؛ هر اندازه که مدت زمان ترخیص کالا به دلیل قوانین و مقررات گمرکی افزایش یابد، گرایش به واردات کالا نیز به صورت زیرزمینی و قاچاق افزایش پیدا می‌کند. اصلاح قوانین و امور گمرکی بر کاهش خطرپذیری قاچاق کالا برای گمرک شهرستان گناوه مؤثر می‌باشد.

از آنجایی که در این پژوهش دو متغیر اصلاح قوانین و امور گمرکی و کاهش خطرپذیری قاچاق کالا از نوع مقیاس فاصله‌ای هستند؛ لذا جهت بررسی رابطه معنی‌داری بین آن دو متغیر از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید. نتیجه به دست آمده نشان می‌دهد که مقدار سطح معنی‌داری (۰/۰۰۰) کوچکتر از ۰/۰۵ گردیده است. لذا می‌توان ادعان داشت که فرضیه اول پژوهش تأیید می‌گردد. از طرف دیگر از آنجایی که مقدار ضریب همبستگی مثبت شده است (۰/۳۸) می‌توان گفت که رابطه مستقیم و معناداری بین این دو متغیر وجود دارد. نتیجه آزمون این فرضیه با پژوهش‌های انجام شده توسط جعفرزاده‌پور (۱۳۸۱)، شادنیا (۱۳۷۸)، عباسی (۱۳۸۰)، منصوریان (۱۳۸۲)، جعفرزاده‌پور

(۱۳۷۸)، زالی و دیگران (۱۳۸۰)، فاتحی علی‌آباد (۱۳۸۴)، صادقی (۱۳۸۰)، صوری (۱۳۷۷)، سیدکباری (۱۳۷۵)، خلیلی (۱۳۷۵) همخوانی دارد.

بهبود ساختار سازمانی گمرک بر کاهش خطرپذیری قاچاق کالا برای گمرک شهرستان گناوه مؤثر می‌باشد.

از آنجایی که در این پژوهش دو متغیر بهبود ساختار سازمانی گمرک و کاهش خطرپذیری قاچاق کالا از نوع مقیاس فاصله‌ای هستند؛ لذا جهت بررسی رابطه معنی‌داری بین آن دو متغیر از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید نتیجه به دست آمده نشان داد که مقدار سطح معنی‌داری (۰/۰۰۰) کوچکتر از ۰/۰۵ می‌باشد. لذا می‌توان اذعان داشت که فرضیه دوم پژوهش تأیید می‌گردد. از طرف دیگر از آنجایی که مقدار ضریب همبستگی مثبت شده است (۰/۴۳) می‌توان گفت که رابطه مستقیم و معناداری بین این دو متغیر وجود دارد. نتیجه آزمون این فرضیه با پژوهش‌های انجام شده توسط جعفرزاده‌پور (۱۳۸۱)، شادنیا (۱۳۷۸)، عباسی (۱۳۸۰)، منصوریان (۱۳۸۲)، جعفرزاده‌پور (۱۳۷۸)، زالی و دیگران (۱۳۸۰)، فاتحی علی‌آباد (۱۳۸۴)، صادقی (۱۳۸۰)، صوری (۱۳۷۷)، سیدکباری (۱۳۷۵)، خلیلی (۱۳۷۵) همخوانی دارد.

ارتقاء کیفی نیروی انسانی گمرک بر کاهش خطرپذیری قاچاق کالا برای گمرک شهرستان گناوه مؤثر می‌باشد.

از آنجایی که در این پژوهش دو متغیر ارتقاء کیفی نیروی انسانی گمرک و کاهش خطرپذیری قاچاق کالا از نوع مقیاس فاصله‌ای هستند؛ لذا جهت بررسی رابطه معنی‌داری بین آن دو متغیر از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید نتیجه به دست آمده نشان داد که مقدار سطح معنی‌داری (۰/۰۰۰) کوچکتر از ۰/۰۵ گردیده است. لذا می‌توان اذعان داشت که فرضیه سوم پژوهش تأیید می‌گردد. از طرف دیگر از آنجایی که مقدار ضریب همبستگی مثبت شده است (۰/۵۲) می‌توان گفت که رابطه مستقیم و معناداری بین این دو متغیر وجود دارد. نتیجه آزمون این فرضیه با پژوهش‌های انجام شده توسط جعفرزاده‌پور (۱۳۸۱)، شادنیا (۱۳۷۸)، عباسی (۱۳۸۰)، منصوریان (۱۳۸۲)، جعفرزاده‌پور (۱۳۷۸)، زالی و دیگران (۱۳۸۰)، فاتحی علی‌آباد (۱۳۸۴)، صادقی (۱۳۸۰)، صوری (۱۳۷۷)، سیدکباری (۱۳۷۵)، خلیلی (۱۳۷۵) همخوانی دارد.

بکارگیری فن‌آوری‌های نوین گمرکی بر کاهش خطرپذیری قاچاق کالا برای گمرک شهرستان گناوه مؤثر می‌باشد.

از آنجایی که در این پژوهش دو متغیر بکارگیری فن‌آوری‌های نوین گمرکی بر کاهش خطرپذیری قاچاق کالا از نوع مقیاس فاصله‌ای هستند؛ لذا جهت بررسی رابطه معنی‌داری بین آن دو متغیر از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید نتیجه به دست آمده نشان داد که مقدار سطح معنی‌داری (۰/۰۰۰) کوچکتر از ۰/۰۵ می‌باشد. لذا می‌توان اذعان داشت که فرضیه چهارم پژوهش تأیید می‌گردد. از طرف دیگر از آنجایی که مقدار ضریب همبستگی مثبت شده است (۰/۳۵) می‌توان گفت که رابطه مستقیم و معناداری بین این دو متغیر وجود دارد. نتیجه آزمون این فرضیه با پژوهش‌های انجام شده توسط جعفرزاده‌پور (۱۳۸۱)، شادنیا (۱۳۷۸)، عباسی (۱۳۸۰)، منصوریان (۱۳۸۲)، جعفرزاده‌پور (۱۳۷۸)، زالی و دیگران (۱۳۸۰)، فاتحی علی‌آباد (۱۳۸۴)، صادقی (۱۳۸۰)، صوری (۱۳۷۷)، سیدکباری (۱۳۷۵)، خلیلی (۱۳۷۵) همخوانی دارد.

پیشنهادها

دولت در برخورد با پدیده قاچاق باید بیشتر به فکر رفع انگیزه‌های اقتصادی قاچاق باشد. دنیای امروز بیش از هر زمان دیگری به تجارت وابسته شده است.

آنچه مسلم است این است که قاچاق کالا تا زمانی که سوددهی داشته باشد در جامعه شایع است و تا زمانی که در این کار سودی موجود باشد، نمی‌توان توقع داشت این معضل به طور کلی ریشه‌کن شود.

رابطه بین اشتغال، بیکاری و قاچاق را نیز نباید از نظر دور داشت. با توجه به محدودیت مناطق مرزی کشور و سودده بودن قاچاق، قطعاً اشتغال و پرداختن به این امر از نگاه برخی افراد کم‌بضاعت و محتاج توجیه‌پذیر می‌نماید. لیکن دولت به عنوان متولی امر، در کنار برخوردهای قانونی باید توجه بیشتری به بیکاری در مناطق مرزی و قاچاق‌خیز کشور داشته باشد.

دولت باید امکان و شرایط ارتکاب قاچاق را سخت و مشکل کند تا همواره قاچاقچیان سرمایه خود را در خطر دیده و از انگیزه و میلشان به قاچاق کاسته شود. در اصل باید شرایط را به گونه‌ای فراهم آورد تا متخلف هیچ‌گاه در خود احساس امنیت نکند.

منابع

۱. ابراهیمی، محسن، (۱۳۷۶)، مجموعه قوانین و مقررات دستورالعمل و ضوابط درباره ورود موقت کالا، نشر: قانون.
۲. ارمغان، سیمین، (۱۳۸۹)، عوامل فرهنگی تاثیرگذار بر قاچاق کالا در مناطق ساحلی جنوب براساس شاخص ضریب جینی، همایش امنیت در شهرهای ساحلی.
۳. ازوجی، علاءالدین، "تجزیه و تحلیل اقتصادی قوانین مربوط به قاچاق کالا در ایران"، مجموعه مقالات سومین همایش ملی بررسی پدیده قاچاق کالا و راه‌های پیشگیری از آن"، تهران: دانشگاه تربیت مدرس، پژوهشکده اقتصاد، آذر ۱۳۷۹
۴. اشراف‌زاده، حمیدرضا، تخمین حجم اقتصاد زیرزمینی، مجموعه مقالات سمینار قاچاق، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۸
۵. امیرشاکرمی، سیدسعید، (۱۳۸۹)، آزادراه قاچاق کالا، دلایل بازرگانی و اثرات اقتصادی، مجموعه مقالات همایش اقتصاد سالم.
۶. آقازاده، علیرضا، (۱۳۹۰)، مجموعه کامل قوانین و مقررات قاچاق کالا و ارز، نشر: آثار اندیشه.
۷. باقری، گرمارودی، اقتصاد زیرزمینی، تخمین و آثار آن بر کسری بودجه و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی طی سال‌های ۱۳۵۰-۱۳۷۴، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۷۷
۸. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، جداول حساب‌های ملی ایران، ۱۳۷۹.
۹. بقایی بیدگلی، فرشته، (۱۳۸۹)، آثار و پیامدهای سیاسی، امنیتی، اقتصادی و ... قاچاق کالا و ارز (راهکارها و چشم‌اندازها)، همایش اقتصاد سالم، ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز.
۱۰. بیابانی، غلامحسین، رستمی، بهمن، (۱۳۸۸)، قاچاق سوخت و اقدامات مقابله‌ای استان‌های مرزی با این پدیده، فصل‌نامه کار آگاه، دوره دوم، شماره ۹.

۱۱. تصدیقی، محمدعلی، تصدیقی، فروغ، (۱۳۸۸)، مؤلفه‌های امنیت اجتماعی و مبارزه با قاچاق کالا در مناطق مرزی، همایش ملی قاچاق کالا و امنیت اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در جنوب کشور.
12. Bhagwati, J. and Srinivasan, T.N. *Illegal Transactions in International Trade*. Oxford., 1974.
13. Bhagwati, Jagdish and Hansen, Bent. "A Theoretical Analysis of Smuggling"., *Quarterly Journal of Economics*, Vol.87, (1973).
14. Kaufmann, D. and Lobaton, p. "Government in Transition, Regulatory Discretion and the Unofficial Economy"., *Aea Papers and Proceeding*, Vol.88, (1998).
15. Norton, Desmond. "On the Economic Theory of Smuggling"., *Economica*, Vol.55, (1988).
16. Pitt, Mark. "Smuggling and Price Disparity"., *Journal of International Economics*, XI, (1981).
17. Schnider, F. and Enste, D. "Shadow Economy: Sizes, Causes and Consequences"., *The Journal of Economic Literature*, Vol. 38, (2000).
18. Sheikh, Munir. "Smuggling, Production and Welfare"., *Journal of International Economics* 4., (1974).